

॥ श्री गणेशायनमः ॥

महाश्वेता कादम्बरी.

नाटकनां गायको.



—: रचयित्री अन्न छपाया प्रालद्ध करनार :—

विठ्ठलदास हेमल्लभाष सावनगरवाणा.

श्री विजय नौतम नाटक समाजना मालीका
प्रदीक्ष करवानुं ठेकायुं आंटगेड भोग्गे थाय्येटर-मुथय्य.

रचनार कवि चित्रकार कुलव्यंङ्ग अवेरव्यंङ्ग शाह.

(महासती अनसुयाना लेपक तथा सुकन्या सवित्रीना
महदनीश लेपक.)

शा. पुण्यव्यंङ्ग अभीयंङ्गना धी सुरत क. प्री. प्रेमसिंह

प्रभुशंकरनरभोराम व्यासे छाथ्युं ठे. अपदीया रक्षका सुरत

प्रावृत्ति १३ भी प्रत ५०००] [संवत् १९५२ चने १ २०

(कंभत ०-४-०)

ગોળી વિધાપીઠ
અમદાવાદ
મુખ્ય મંત્રીશાહી સંચાલક
૮૬૫૪

ચેતવણી.

સને ૧૮૬૭ના રૂપમાં એકટ મુજબ રજીસ્ટર કરાવી
પ્રસિદ્ધ કરનારે સર્વે હક્ક પોતાના સ્વાધીન રાખ્યા છે
માટે પ્રસિદ્ધ કર્તાની રજા સિવાય કોઈએ આ નાટક
તથા તેમાંના ગાયનો છાપવાં-છપાવવા, વેચવાં-વેચાવવાં કે
ભજવવાં-ભજાવવાં નહીં

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૬૫૪ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ જાતિયતા ૩૧૬૫૨૧

વિષય

શ્રી પરમાત્માને નમઃ

મૂકં કરોતિ વાંચાલં પંગું કંષયતે ગિરિન્ ।

યત્કૃપા તમહં વંદે પરમાન્તઃ । માધવમ્ ॥

અત્યુત્તમ આ બાણુ કથા નો, સાર મહાસાગર છે
શ્રીહરિસુત' જેના ભાષાંતર કરનારા પણ નાગર છે
મણી, બાલ, ગોવર્ધન જેવા રત્ન ભર્યાં રતનાકર છે
શ્રીહરસુત, યજ્ઞિક મનઃ સુખની ગરવી ગિરા મુધારક છે
જેવી ઉર્વી પ્રગટ્યાં ઉર રત્નો તે ભુમિ માંહી નિવાસ કરી
સંપુટની ત્રીપુટી કરવાની અંતરમાં અભિલાષ ધરી
ક્ષમાવંત શીલ શ્રી કૃત્ત ભુષણ કરી પ્રાર્થના બહાલ ભરી
ચિત્રકાર અર્પે આ કૃતિ જનસેવા માંહી પ્રણામ કરી



મહાશ્વેતા-કાદમ્બરી નાટ્યનાં પાત્રો.

મહાશ્વેતા.....હ સરાજ ગંધવની પુત્રી.

તરલિકા.....તેની પ્રિય સખી

હંસરાજ.....ખંડાઓ ગંધાર રાજ.

ગૌરી.....તેની રાણી.

પુંડરીક.....શ્વેતકેતુ મુનિનો કુમાર,

કર્પૂરલ.....તેનો નિત્ર.

કાદમ્બરી.....ચિત્રસેન ગંધવની પુત્રી, મહાશ્વેતા
ની બાલસખી.

મદલેખા }તેની પ્રિય સખીઓ.
તમાલીકા }

કૃત્યુરક.....કાદમ્બરીનો વીણાવાહક.

રોહિણી.....ચંદ્રની એક કળા.

ચંદ્ર.....રોહિણી પતિ.

કુબેર.....દેવતાઓનો કોષાધિકારી.

હૃદ્યાનંદ } બીજાઓની હૃદ્યા કરનાર પ્રાણજીવ હંસરી
અસુયા }

ભોજનાનંદ તેની પાડોસમાં રહેનારા પ્રાણજીવ

નિગુંથાનંદ

ચિત્રસેન.....તેની રાણી.

મદિરા.....ગંધવનો રાજવિરાજ. કાદમ્બરીનો પિતા

પૂર્વ જન્મ અંશાવતારી પાત્રો.

ચંદ્રાપિક ચંદ્ર.

વૈશંપાયન.....પુંડરીક.

ચતુર્લેખા—રોહિણી.

ઈંદ્રાયુદ્ધ મથ્ર—કપિજલ.

તારા પીડ—ચંદ્રા પીડનો પતિ.

શુકનાશ—તાર પીડનો પ્રધાન. વેશંભયાય નો પિતા.

જામાલી—ત્રિકાળજ્ઞાની મહાત્મા.

પુર્જનન્મ.

ચાંડાકન્થા—પુડરીની માતા લક્ષ્મી

શુદ્રક—ચંદ્રા પીડ

શુકશાસ્ત્રગંજ વેશંભયાયન.

ઐ શિવાય—વારાંગનાઓ, સિંપાઈઓ, ચેત્રિનીઓ
વૈમાનીકો યક્ષો વિગેરે.



શ્રી ગણેશાય નમઃ

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી.

વાટકની પ્રવેશવાર હુંક હકીકત.

[મંત્રાચારણ—વખતુ વિવેચન,

અંક પહેલો.

પ્ર. ૧ લો.—દેખકુટ પર્વતપર આવેલા અઝોહ સરો-
વર પાસેના પ્રદેશમાં હંસરાજ વર્ષની પુત્રી મહાશ્વેતાનું
સખીઓ સાથે જાણમન, પોતાના મિત્ર કપિંજલ સાથે
સ્નાન નિમિત્તે આવેલા મહાશુની રવેતકેતુના કુમર પુંડ-
રીકે કષ્ટમાં પારણ કરેલી કુસુમ મંજરીનો સુગંધ પ્રભાવ
મહાશ્વેતા હવા પુંડરિકના પ્રેમનું પ્રથમ દિગ્દર્શન.

પ્ર. ૨ લો.—વિરહ વેગના લેખવતા પુંડરિકની
મહાશ્વેતાને જાણવાની કૃતિ પ્રકૃતિ, બહુ સખીની ચતુ-
શર્ક કામવાસનાથી રેશમના પુંડરિકને કપિંજલનો સદુપ-
દેશ, જામર ઉપર પાણી.

પ્ર. ૩ લો.—પુંડરિકના મોહપાસમાં પડેલી મોહિની
મહાશ્વેતાની પ્રેમવેલણ, મિત્ર ધર્મ જાણવતાં કપિંજલને
સુખે પુંડરિકની દુઃખલવચ્ચાતું વર્ણન થવણ કરતી ગુપ્ત
રીતે મનથી માનેલા ચતિ સાથે રતિ કેલી કરવાનો નિઃશ-
યથી પ્રયાણ.

પ્ર. ૪ થો—કામની છેલ્લી ગંભીર પહોંચેલા પુંડ-
રિકની દુર્દશા. ચંદ્ર તથા પુંડરિકનો અરસપરસ શ્રાપ
સંબંધ, મહાશ્વેતાને લઈ કપિંજલના આવતાં પહેલાં પુંડ-
રિકનું મરણ, કપિંજલનો વિલાપ પતિના સુખની આશાએ
આવેલી મહાશ્વેતાની નીરાશા, રંગમાં ભંગ. પતિ સાથે
બળી મરવાની તૈયારી કરતાં આકાશવાણીદ્વારા સાંત્વન.
પુંડરિકના સમગ્ર આકાશગમન.

પ્ર. ૫ મો—અલિસારિકા મહાશ્વેતાની શોષાશોષ,
પતિ પાછળ પ્રાણ ત્યાગ કરવાને તત્પર થએલી મહાશ્વેતાને
માલવિતાનો ઓષ, અખંડ શિયળવૃત્ત ધારણ કરી યોગિની
રૂપે જીવન ગાળવાના નિશ્ચયથી મહાશ્વેતાનું તપ કરવા
માટે આવી નીકળવું.

પ્ર. ૬ ઠો—ચિત્રરથ અધર્મની પુત્રી કાલચરીને
વિદ્યારવટીકામાં સખીઓ સાથે વાર્તાવિનોદ, કુમારિકા તરીકે
જીવન ગાળવાનું પસંદ કરનારી કાલચરીને સંસારમાં
પતિના લાભ સમજાવવાનો સખીનો પ્રયત્ન.

પ્ર. ૭ મો—ખીલતું સુખ બેઠ મનમાં નિરંતર
ગાળનાર અમુયા તથા હર્ષાનંદ નામના બ્રાહ્મણ દંપતિના
હર્ષાણુ સ્વભાવનું દિગ્દર્શન, તેની પાટામાં રહેનાર લોજ-
નના લોગી લોજનાનંદ તથા જોલાનું ઝેરપદ કરનાર
નિહુણાનંદનો નિર્ણયવાદ.

પ્ર. ૮ મો—પેતાના તપના પ્રભાવ વટે કરીને પુંડ-
રિકના શબની પછળ કપિંજલનું સ્વદેહે ચંદ્ર લોકમાં
જાગમન, દેવતાઈ વાયુધેનું પ્રાગટ્ય, વૈમાનિકના અપથી
સંઘનાયુદ્ધ નામના અશ્વરૂપે કપિંજલનું પૃથ્વીપર પડવું.

ક પાત્રો.

પ્ર. લો—૭ નિર્વાહાર્યે ઉજ્જયની તરફ જતાં
અદ્વાણે તથા સંત માધુચેનું મંડળ.

પ્ર. ૨ જો—આપના દેવથી તારાપીડ નામને ત્યાં
ચમ્પેશ ચંદ્રના અપતર ચંદ્રાપીડને સુવરાજ્યાભિષેક, પત્ર-
લેખા નામક રોહિણીનું ઇંદ્ર યુદ્ધ સાથે રાજસભામાં આગ
મત લિંગલિંગ સ્વરૂપે ત્રિપુટીના સમાગમ.

પ્ર. ૩ જો—ચિત્રસેન ગંધર્વ તથા રાણી મદીરાને
કાદમ્બી પચ્છાવાના દૂરગ્રહ, મહાશ્વેતા તરફથી સંદેશે
લઘ આવેલી તરલીકાને ઉપાલંભ.

પ્ર. ૪ થો—સૈન્ય સાથે દીગ્વીજય કરવાં નીકળેલા
યુવરજ ચંદ્રાપીડનું તથા મંત્રીપુત્ર તૈશમપાયનું અચ્છેદ
સરોવર પસે પુનઃ જાગમન, અલૈનિક ગાન શ્રવણ.

પ્ર. ૫ મો—૧ કરનું આરાધન કરતી મહાશ્વેતાને
જોઈ ચંદ્રાપીડનું અશ્વરૂપે ચકિત થવું. દુઃખી હૃદયને દીવાસે
આશ્વીની તપનિદ્ધિ. વાલકુમારનું અભિષેક, નહીં પરણવાની
પ્રતિજ્ઞાવાળી કાદમ્બરત્ન મનાતવા મટે મહાશ્વેતાની સાથે
ચંદ્રાપીડનું ગંધર્વ નગર તરફ પ્રયાણ.

પ્ર. ૬ ઠો—ઘણાંની લીધે આડોશી પાડોશીનો વિનાશક કરવા માટે અમુક તથા ઘણાંનું અનુષ્ઠાન.

પ્ર. ૭ મો—યૌવનના મદમાં આવેલી કાઠંબરી તરફ સખીઓનું અદૃહાસ્ય, મેના પેપટનો ઝગડો, ચંદ્રાપીડનું દર્શન થતાં મનમાં પીડા પામતી કાઠંબરીનું પ્રેમ પાસમાં સપડાવવું. તાંબુલ સ્વીકાર.

પ્ર. ૮ મો—સૈન્યની છાવણીમાં ચંદ્રાપીડનું આગમન-થતાનો પત્ર વાંચી સૈન્યની લગામ વૈશમપાયને સોંપી યુવરાજનું તુરત તુરતા ઉજ્જયની તરફ ચાલી નીખવાનું. પૂર્વ સંસ્કારથી પાછળ રહેલા વૈશમપાયનો ચિત્તભ્રમ.

પ્ર. ૯ મો—મહારાજ તારાપીડ તથા વૃદ્ધ મંત્રી શુકનાશનનો ચંદ્રાપીડને પરણાવાને નિચાર, વૈશમપાયન વિના સૈન્યને એકલું આવેલું જોઈ ચંદ્રાપીડ ઉપર દોષારોપ, નિત્ર વૈશમપાયનને તેડવા માટે ચંદ્રાપીડનું હેમકુટ તરફ પ્રયાણ.

પ્ર. ૧૦ મો—સાધ્વી મહારવેતાનું શિયળ ભાંગ કરવાના પ્રયત્ન માટે વૈશમપાયનને શુક ભાતીમાં પડરાનો શ્રાપ, ચંદ્રાપીડ તથા મહારવેતાનો પુનઃ મેળાપ, વૈશમપાયને શ્રાપ થવાના સમાચાર સાંભળતાં ચંદ્રાપીડનું હૃદય ફાટી જવું, કાઠંબરી તથા પત્રલેખાનું કદપાંત, અધિષ્ઠિત રહેલ કપિંજલનું મુળ સ્વરૂપ પામી આકાશમાં ચાલ્યા જવું.

અંક ત્રીજો.

પ્ર. ૧ લો—જાભાલી મુનિના આશ્રમ પાસેથી રૂષિ કુમારોને શ્રાપના દોષથી શુક રૂપે પડેલા વૈશંપાયની પ્રાપ્તિ. પોપટના બચ્ચાનું પૂર્વ વૃતાંત જાણવા માટે ત્રિકાળશાની મુની જાભાલી પ્રત્યે રૂષિ કુમારોનો પ્રશ્ન.

પ્ર. ૨ જો—પોતાના પાપ કર્મને લીધે અસદ્ગતિ પામેલા ઇન્દ્રિયનું પ્રેત રૂપે અમુયાની પછળ પડવું, યોગીનીઓનો સમાગમ. અમુયાનો પશ્ચાતાપ, વિધવા ધર્મ માર્ગ દર્શન.

પ્ર. ૩ જો—શુકજાતિમાં પડેલા વદંશમંપાયનના હિદ્દાર માટે કરિજલને સ્તુત્ય પ્રયત્ન, પુત્રના પાપ કર્મથી ચાંડાલ કન્યા રૂપે અવતરેલા ચંદ્રાપીડના સલાસ્થાન પ્રત્યે જવાની સુચના.

પ્ર. ૪ થો—શુદ્રકના સલાસ્થાનમાં ચાંડાલ કન્યા રૂપે લક્ષ્મીનું પોપટ જાતીમાં રહેલ વૈશંપાયન સાથે આગમન, શ્રી મુખે પોપટનું પૂર્વ વૃતાંત શ્રવણ કરતાં શુદ્રકનું મુળ સ્વરૂપને યામી ચંદ્રલે કર્માં જવું વદંશમંપાયનના શ્રાપનો અંત.

પ્ર. ૫ મો—ચંદ્રાપીડના રથુળ દેહની સેવા-રક્ષા કરતી કાળકેરીને તથા પુંડરિકના દર્શનની આશામાં દિવસ નિર્ગમન કરતી સાધ્વી મહાવેતાને પતિનો મેળાપ સતી-ઓના સતીત્વ પ્રભાવથી સત્ય પ્રેમનો નિજ્ય આનંદોત્સવ દેવતાઓના આર્શીવચન સાથે નાટકની પૂર્ણાકૃતિ.

શાંતિ:

શાંતિ:

શાંતિ:

૮૬૫૪

॥ શ્રી ગણેશાયમમઃ ॥

મહાશ્વેતા-કાદમ્બરી નાટકનાં ગાયનો.

મંગળાચરણ.

સુવધાર—

૧

શ્રી ગુણ ગણપતિ શુભ મતિ દાતા— શ્રી

હરો કુરુતિ હરીહર સુખશાતા

શુભ મતિ દાતા— શ્રી

લાંબોદરને લાગું પાય,

ગિરિજાસુત ગુણનિધિ ગણરાય;

સ્મરતાં સંકટ દૂર પળાય.

કરો સદ્ગુણ કૃતિ શુભ મનિ-દાતા, શ્રી

બાળાઓ—વંદુ સરસ્વતી ભગવતી ભુવનેશ્વરી સર્વેશ્વરી (૨)

ભરતી કરી ચારતી પ્રેમે પૂજું પરમેશ્વરી. શ્રી

નટી—

બાળાઓ—

}

૨

હારે પ્રેમ સાચો પ્રભુ તણું ધામ છે,

હારે સાચા પ્રેમીના બેઢી શ્રીરામ છે;

બેઢી શ્રીરામ છે.....હારે—

કથા જે પ્રેમના પ્રવાહમાં તણાય છે,
 નાવ તેનું બાંગી ભચકાઈ બૂકે શાય છે;
 વાલમ વતિતાના વિશ્રામ છે,
 વનિતાના વિશ્રામ છે.....હરિ—
 અંતર જાનેના અંતરમાં સમાય છે,
 જેમ શુદ્ધ સાકર પય માંહી મળી જાય છે,
 તે હંપતિનાં અમર નામ છે.....હરિ—

મહાપ્રવેશ—

૩

આવે ક્યાંથી મધુરી મધુરી સુવાસ (૨)
 પુષ્પ અપરિચિત પામ્યું કે વિશ્વાસ,
 રમિર સ્વર્ગ તણે નીકળી પ્રવાસે;
 સ્ફુલ્લ પ્રસરાવી મુખધી ચોપાસે,
 પામ્યું તન મન મારું અતિસે ઉદ્ધાસ. આવે.

તરલિકા—

૪

તમા સખીઓ—

જો સાહેલીરે, (૨) સમજ કરીએ પ્રીત;
 નથી સહેલીરે, (૨) અટપટી પ્રીતની રીત.
 જોલો અનેક મુણી બીજના,
 જોલી તોળી જોલીએ;
 આમનું હંસ જેમા વિના,

નવ આપણું દીલ જોલીએ;
 અંતર સમાનું બાળી;
 જરીએ ડગલું સજાળી,
 એક હાથે પકે કેમ તાળીરે...(૩) સમજી.

મહાશ્વેતા— ૫

તથા સખીઓ—

મજરીએ મનડું મોઢુંરે,

મનગમતા મહારાજ મર મનગમતા મહારાજ;

એ શું દીલડું અમ પ્રોયું રે.....મનગમતા

પુંડરિક—“શું આ પુષ્પ તમને જલ્લુ અમે છે ?

મહાશ્વેતા—“મનને તો જમતું જલ્લું મુખથી કેમ મગાય,

વીણ પ્રીછયે વીણ પારખ્યે ઘટે માન મુનિરાય”

પુંડરિક—માગ્યે માન ઘટે નહિ જેવું જ્યાં હાતાર

સુખે રવીયારો પુષ્પ આ પરો ઠણું મોઝાર

સખીઓ—અતિ ઉઠાર દીલ લમ જોણું રે....મનગમતા—

મહાશ્વેતા ૬

તથા સખીઓ—

અમે જઈશું, અમે જઈશું, હવે અમે જઈશું સહ

રસશીના તમે આવજો.....અમે—

આવી મજરીઓ નીત્ય હાવજો,

પ્રેમે પરીમલ પ્રસરાવજો અમે જઈશું.

મુનિવર અમશું પ્રસન્ન પાડી દર્શન દેલો દાડી દાડી
અમ અરખું કંઈ કાજ જરૂર તમે કહાવજો તમે
આવજો.....અમે—

પુંડરિક—

૭

મળશે હવે કયાં મનહરણી, (૨)
ચતુરા એ ચંપકવરણી.....મળશે—
મારી કટાક્ષ લેવું ઉર માડું,
ક્યારે થશે મુખ દર્શન તારું;
રામા રસીલી રસીક રમણી....મળશે—

મહાશ્વેતા—

૮

પ્રેમ બીજ રોપ્યું હૃદયે,
જીવન આધાર મારા....હાં હૈયાના હાર મારા,
ખ્યારા પત્ર તારો બળી,
કુટ્યાં નવ પલ્લવ ડાળી;
ખીલી પુષ્પે તો હલવાળી, (૨) જીવન આધાર મારા.
મહન પડીને પૂઠે
મીઠાં પ્રેમ પુષ્પો ચુટે
મહારી પુલવાડી લૂટે, (૨) જીવન આધાર મારા—

તરલીકા—

૬

અરે સખી ધીમે ધીમે ડગ ભર

ઉતાવળ આવડી આ શી.....ઉતાવળ અતી આ શી

મહાશ્વેતા—પ્રિય મુખ દર્શન ખ્યાસી

તરલીકા—અરે સખી.....

મહાશ્વેતા—અંતર માડું મારે છે ઉછાળા (૨)

તરલીકા—ન હોય ઉછાળા યૌવન કેરા ચાળા;

મંજરીવાળા, લાલ લાળળા,

પ્રીતમ તારા નહીં જાય નાસી.....અરે.

મહાશ્વેતા—

૧૦

બોલો બોલોને અંતરના ખેત્રી, નાથ વિગ્નુ કરજેડી;

પિયુ જાશે ક્યાં અમને પાડી,

પ્રીતિ જન્મો જન્મ તણી તોડી.....બોલો—

સાખી

હાથે ગાવી હંસલ, કંડી ગયો આકાશ

જઈ બેઠો દૂર દેશમાં, હવે મળવાના શી આશ.

મર તદ્દ મેં કુળ તો છેડી (-) તમ લગ્ન મેં પ્રીતથી જોડી

ઉઠો ઉઠોને અંતરની કરીએ વાત;

રાત રહી થોડી.....બોલો બોલો

આકાશવાણી—

આહુસ નવકર શાણી
 આત્મવાતનું પાતક શીરતાણી
 પુનઃ સમગ્ર થાશે
 શોક તલ દે વીધી વાક્ય બાણી.

મહાશ્વેતા—

૧૧

વિષય તલ બલશ વિષધારી
 કરીશ બધ પ્રસન્ન ત્રિપુરારી
 ભુદી આ જગત તણી જંબળ
 ત્યાગી સૌ લોગ કષ્ટકારી (૨) કરીશ—
 સ્વાર્થી આ સંસારમાં લીઠો નહીં કાંઈ સાર
 પૂર્વ પુણ્ય સંચય વિન નવ તરાય ભરપાર
 શીયજનના અખંડ તપધારી (૨) કરીશ—

કાદમ્બરીની
સખીઆ

૧૨

અજબ બહાર શી બની—૨
 જોની વીશાળ વીશ્વવાટીકા તણી
 રથી રચના અદ્ભુત મુખે જાય ના બાણી—અજબ
 ચંચરંગી કુલમાં વણાં ખીલી રહ્યાં ચોપાસ
 કંઈ નવલ રંગે જ્યાં કંઈક બર્યાં મુવાસ

રૂપ કંઈકનું નીહાળી જાય નયણા ઠરી
 ગુણ કંઈકના લોભાવી લે છે હૃદયં હરી
 સુણવંતી ગુણ સુગંધીને વગી જો રૂપરંગ
 પરખ્યા વીણ નવ પડીએ પુષ્પની સંગ પ્રસંગ

સખીઓ—

૧૩

પતી વીના પ્રેમદાના મનના પુરાય ક્યાંથી કોડ.
 કહે સખા પુરાય ક્યાંથી કોડ
 સરજનહારે સરજી જગમાં નરનારીની જોડ—ર
 પશુ પક્ષી વન વૃક્ષ નીહાળો
 સ્પટિમાંડા સઘળે જઈ ભાળો
 નાના મોટા જીવજંતુમા પણ એવી નથી જોડ
 રાખાં પણ એવી નથી જોડ—સરજનહારે
 પતી બજયે સહુ પાત ટળાં
 અખંડ સુખડા રહેજે મળતાં
 પતી વિના સાહેલી જવમાં હરાય જીતી હોડ—સરજનહારે

નીર્ગુણાનંદ

લોજનાનંદ

કૃષ્ણાનંદ

૧૪

અમે ગે લાન ગે ર બધ ગોલાના ગોર
 તોએ પોશે ભરાવી પડવીએ મહોર
 પેશે ભરાવી પડવીએ મહોર

ભાઇ પાણી મુકાવી પડાવીએ મરોઈ—અમે.

દીકરાનું દીધું દાઢને પહોંચાડીએ

લોક એવા પ્રલોક અમે નવા નવા કાઢીએ.

ઈર્થિયાન'દ—છા તમે વેદીઆ ઢોર—ર અ.ન.

ચંદ્રના કળાઓ— ૧૫

તાના દીમ તદીમ તદીમ તનનન

દીમ તદીમ તનોમ

તાના દીમ તનોમ

તદામ તનોમ તદીન તનોમ તનોમ...તાના દીમ

દર દર દીમ તદીમ તનોમ

દર દર દીમ તદીન તનોમ

દીમ તનોમ તદીમ તનોમ તદીમ તનોમ તનોમ-તાના



અંક ૨ જો.

સંતો—

૧૬

રામ ભજન રોકડ નાણું રે વેપારી સંતો

રામ ભજન રોકડ નાણું.

લશ ચોરાશી કેરા ફેરામાં ફરીએ તોએ

નહીં તારૂં ઠામ કે ઠેકાણું....વેપારી સંતો રામ

બીજાની વાતો માંહી ડાહ્યો બહુ થાને પણ

તારૂં પોતાનું તું ન બાણું રે વેપારી સંતો રામ

કાળની દાઢો વચ્ચે વિશ્વ ચવાતું રે

સૌ કો છે કાળનું ચવાણું રે વેપારી સંતો રામ

સખીઓ—

૧૭

જય થાએ મહારાજનિરજ

અવિચળ રહો સુવરાજ

બાણો પ્રભ તણી ઉર દાઢ

કરો પ્રભ તણાં હિનકાજ

જય.

થાએ અખુટ સમૃદ્ધિના સ્વામી

રિદ્ધી સિદ્ધી પ્રણમે શીર નામી

ધન્ય ધન્ય દિન આજ

જય.

પત્રવેળા—

૧૮

માલીકના બાળક સૌ, માલીક મોના શ્રી જગનાથ ર

કર્તા હર્તા સુધીના સૌ બાળ એને હાથ-છે સહુ.

જુલુનું બંધે આવી મળતું, ખાલ્યું નવ કોઈનાથી ખળતું
જમત માત્ર તેને આધીન છે અનાથના જે નાથ છે સૌ. મા.
નહિ પીડ આ પોતા તણો પોતાનું કાંઈ નવ જાણ્યું
સૌએ શુભા શુભ કર્મને પોતાતણું પ્રમાણવું. જમત.

કાદમ્બરી—

૧૯

સખી જઈ સંદેશો કહેજે

મમ સખીને ધીરજ દેજે રે

સંખી

અસ્ત થતાં દિનકરને. નત્રિની ઉદાસ મનમાં થાય

અવધ પરિચયે ચક્રવાકી પણ પતિ સુખને નવ ફેલાય

તલ્યું સખીએ દર્શન પરતરવું

હું કયમ નામ લઉં નરવરવું—જઈ

સમજ્યા વિણ સુખની આશામાં પામર જીવ નણાય

વિષય ભોગ આ લોક તણા સા અંતે ગિરસ જણાય.

હસી પ્રથમ પરીણામે રોવું

જો વિષયે કયમ ચિત્ત પરોવું—જઈ

ચંદ્રપીડ—

૨૦

અત્યુત્તમ પદ મિત્રતણું આ સંસારે સમજાય

આ અવનીમાં અન્ય ઘણાં જે સુખના સાથી થાય

માતા પિતા બ્રાતા થકી વળાં શુભ પ્રિયજન સ્વજનથી

જે જુસમાં પણ શુભ તે પણ શુભ મિત્ર થકી નથી

મિત્ર રતનથી આ મવરજની સફળ સફર થઇ જાય

સમૃદ્ધિ યૌદ ભુવન તણી પુરુષાર્થે મળવી સહેલ છે
 સદસાચ્ય વિષુ અન્નિત્રની પ્રાપ્તિ મહા મુશકેલ છે
 શબ્દ લઘુ પણ અર્થ અધિક બે અક્ષર માંહી સમાવડાવ્યું
 મહાશ્વેતા — ૨૧

શ્રી ત્રીપુગરી સમરૂં સમરારિ
 વિજય કીધો મહામદન મારી—શ્રી
 ભલુત અંગ બૂજંગ ધારી
 જટા મધ્ય સોહે ગંગ સારી
 અસુર મારી ભક્ત તારી,
 દેવ તણાં દુઃખ નાંખ્યાં વિહારી—શ્રી.
 ભોળા શંભુ તમ અરણ્ય પાસ
 ભક્તિ કરૂં ઉર આણી ઉલ્લાસ
 પુર્ણ કરો પતિ દર્શન આશ
 શુદ્ધ ભાવે કરૂં સ્તુતિ તમારી—શ્રી.

મહાશ્વેતા—

૨૨

રૂપે શું મન રાચોરે, કાયાનો રંગ કાચોરે, ભજવાન ભણે—૨
 હાલ માંસ ને રૂધીર ભરેલું મહયું ચામડે અંગ ર
 ગંદા દેહનો ગર્વ નકામો કાયાનો રંગ પતંગ
 ભરૂંસો નહીં સાચોરે, કાયાનો રંગ કાચોરે ભજવાન—

મહાશ્વેતા

૨૩

શું કહું કથની મારી રાજ શું કહું કથની મારી
 હું તો દેવના ત્રાસે હારી રાજ—શું કહું

ચરમી ચાલિભાતિક મેં અર્પણ કીધું મન માડું,
 પતિ તણ પરલોક સીધાવ્યા કરી જીવતર મમ ખાડું-રાજ
 ચંદન કાષ્ટની ચિતા રચાવી પતિ સહગમનની આશે
 શુન્ય દેહ મમ સ્વામી તણે પણ ઉડી ગયો આકાશે-રાજ
 અરણ્યું મેં સર્વસ્વ સ્વામીને પ્રેમની કદની ધારી
 તણ જગત જંબલ સર્વ હું પ્રીતે ભાતુ ત્રીપુરાસી-રાજ
 ચંદ્રાપીડ— ૨૪

આહું તમ સાથ સદા
 સતિ ભગવતિ તમ ચરણની સેવા
 છોડું નવ સંગ કદા
 દીલ મહીં લ્હાવ અનુપમ લેવા
 આપ સમાગમ સુખકર લગે
 શાન્તિ સુધારસ રેલું સદા દીલ
 હૃદયે ડગ અડગ ભાવું ન ગમતું
 પરમ પતિત્ર પ્રવિષ્ટ પ્રેમદા દીલ

સર્વ પડોરીએ— ૨૫
 અદેખાને દેખી આઘા ખસીએરે
 અરે દુર્ગા ના દરે મોંએરે
 પોતે બળીને પાપી સામાને બાળતા
 આહું નહડ કાલે નર ન બાળતા
 પાપાન લગે પોના બાળડતા
 નરક પડીને નીચ સને પડતા
 એવા દુખાગે ના ફરીએરે સદા

સખીઓ—

૨૬

મેઘુ જોઈ નીચું જોળે જાયરે

સાહેબી ૧૩ મેઘુ જોઈનીયું એળે જાય

૩૪ વળતના વાયના વાયરે.....સાહેબી

કાદમ્બરી— વિધ વિધ જોલે, જોલતા ગયું મુજ જયપણ જેમ

માતા પીતાના લાડમાં જશે યોવન તેમ

સખીઓ 'જેન હવે માતા પિતાનાં લાડ ન શોલે'

કાદમ્બરી—“ ત્યારે ? ”

સખીઓ—“ હવે તો પતિનાં લાડ શોલે ”

જેને અનંગ તારી પુઠળ પુઠળ ધાયરે

તમાલીક—

૨૭

અલી જોજે મનાતી લોળી મેના

લોળવશે તુજને પોપટજી મુખે મીઠું જોલી

અલી જોજે દેતી તું અંતર જોલી.....લોળવશે

મહલેખા—પ્રેમી પોપટ હાઝ દીલની દીલમાંહી સમાવશે

રતુ વસંતે માતીને મદનરાજ મનાવશે

રસરાજની સરેલ જ્યાં રગ રગ મહી વ્યાપી જશે

જખ મારી મેના માનશે પણ જોઈ પાયે લાગશે—અ.

કાદમ્બરી—

૨૮

થઈ પ્રેમ વશ પાતળીયા (૨)

મારા મનના માલીક મળીઆરે.....થઈ

પ્રીતે કરો મુખવાસ સજનવા રાજ હૃદયના વાસી

ચાંદ્રાપીડ-પ્રેમના પ્રીત જયેત પ્રકાશી (૨)

કાદમ્બરી-મારા મનના મનોરથ ફળીઆરે.....યઈ

ચાંદ્રાપીડ-ભાગ્યવંત કર્યો ભગવતિ મુજને

જીવન સફળ થયું મારું

સર્વ-કરો શ્રી હરિ શુભ તમારું

કાદમ્બરી....મારા મનના માલીક મળીઆરે.....યઈ

પદ્મલેખા—

૨૯

ઠયાંઈ સ્વાર્થ વિના નવ પ્રીતિ હીઠી આ જગમાં

થુતારા જગમાં ઠમારા જગમાં

લાગે સ્વાર્થ મુધી પ્રીતિ મીઠી મીઠી આ જગમાં

હીઠું સહુ નીજ સ્વાર્થને રોતું

રોતાનાં આંસુડાં કોઈ ન દહોતું—સ્વાર્થ વિના

કહેણી મીસરી ખાંડ છે કહેણી તાતા લોક

કહેણી તેવી રહેણી છે એવા વિરલા લોક

ઔષધ માટે ફરે શેરી શેરી

હઈ મટયું કે લાગે વૈદ્ય વેરી—સ્વાર્થ વિના

મહલેખા તથા તમાલિકા—૩૦

અમ અખી તણા રનેહને સંભારજો રાજ

ઘોલ્યું વચન પ્રીતે પાળજો

આજ્ઞા પિતાની પાળી બહેલા પધારજો

હઈ લાભ હઈ અમ નયનેને ઠારજો

સન મનના તાપ તમે ટાળજો રાજ....ઘોલ્યું

ચંદ્રાપીડ—

૩૧

હાં જઈ મળું આજે મિત્રને
 પ્રાણ પ્યારા.....હાં જઈ
 સુન્ય હૃદય આ મિત્ર વિનાનું
 જેવું પુણ્ય સુવાસ વિનાનું
 તુજ પરહે હતભાગ્ય હું માનું
 લેટીશ ભગવતિ સુંદરીન—આજે મિત્રને
 મનોહારિ મધુરીને મળશે
 મન માન્યો મહનોત્સવ થાશે
 એક પંથ જે કાલ સ્વપ્નશે
 લેટીશ ભગવતિ સુંદરીને.....હાં જઈ

તરલિકા—

૩૨

જારે જારે જો નાદાન આ હેવાન ભુલી ભાન
 બહેકી મુખે શું બકે છે આવું
 જારે તારો જાન.....જારે

મહાશ્વેતા—અરે દુરાચારી થાશે માઠી વલે તારી

ફટફટ અવિચારી કર બંધ તું લવારી

વૈશંપાયન—માનો રસીલી માનો રંગીલી

માનો છબીલી ન થા હઠીલી ન થા હઠીલી

પ્યારી મારી દીલજાન

અંક ૩ ને

મહાપ્રભુમારો—

૩૩

મમ મુરખ મમતા જેલી, ભજ અંત સમયના જેલી
રહ્યો પ્રપંચ દાવો જેલી, પણ હારીશ ખાલુ જીતેલી—મન
આવ્યો ત્યારે લાવીયો શું
સાથમાં શું લઈ જશે (૨)

ઠાલી હાથે આવીયો, ઠાલો મધ પાછો જશે
જેની સંજે રહ્યો રંગરેલો, તે મુકશે તને હડશેલી
નહીં રહે નાણાંની થેલી, ઘરખાર ઘાટ હવેલી—મન

જાખાલી મુની—

૩૪

અચ્યુતના પ્રભુ પરમેશ્વર,
નીશ્વેશ્વર યોજેશ્વર શંકર.....અચ્યુત
ભક્તપતી ભગવંત શ્રીભુષાર.....વીરવે—
પરાપૂર્ણ પદ્મદા પરાતપર.

સર્વે—

૩૫

જમમાંડી જેણે મન જીત્યું તેણે
જીત્યું સર્વે જાણાય.....આ જગત
સ્વર્ગ તથા પણ અદૃશ્ય મુખડાં
તેને તુચ્છ જણાય.....આ જગત

વિષય માંહિ મહામસ્ત જની માતાંગ ભુજો સંપડાય
મધુર નાદના નાદ મહી મૃગ પરધાં હાથે હુણાય—આ
રૂપ પ્રકાશ દીપકનો દેખી પતાંગ બાળે કાય

રહે જાળમાં પણ રસના સ્વાદે મીન તણે એવ જાય—અ
કઠણ કાષ્ટ ઉદી નીસરે પણ કનક નહીં ઉઠાય
પરાણ ગયે મરત બની અલી પુત્રકલી મહીં જુ'ગણાય—આ

તરત્રીકા

૩૬

હીરો હાથે શુભાંગી શુભાનમાં
મહી માણસ મનાયો હેવાનમાં
જોણું એવન ઇર્ષ્યા ને અલીમાનમાં
જોણું ચિત્ત ના પ્રભુનાં શુભાનમાં
સૂચી કમઠી ન એક પુણ્યદાનમાં
કર્તુ' કાંઈ ના તે' ફેરના કલ્યાણમાં
પણે મુવો દુષ્ટ વાસનાની આણમાં
જેવ છાણનો કીડો મરે છે છાણમાં—હીરો

ચો. ગીતીઓ—

૩૭

હમારી લાજ તમારે હાથે નાજ નીલાવજોરે....હમારી
સમગ્ર જ્ઞાન સુખાદ આપો
સત્યવિત આનંદ ઉરમાં સ્થાપો

અગ્રમ નીમમનાં સાગં સુમમ અતલાવજોરે....હમારી
લક્ષ્મી મહા ભવળ'યન તુટે કળલે કળલે આયુષ્ય પુટે
શ્રીધર અમ તન મતના તાપ સમાવજોરે....હમારી લાજ

લક્ષ્મી—

૩૮

રામ ભજ તું પ્રાણીન,
તારા ભજની ભાવટ ભાગ્યે (૨)

તાગ દેહનું સાર્યંક થયે...રામ

“બોહો રામ સીતારામ”

પ ખીડા તું જો વિચારી

કર્મ તારા લે સલાર

વાસના નહારી તું રે , રૈવ નકે નાંખશે—રામ

મૂઢ તેં મતિ વિચારી

મતિ તેવી ગતિ તારી

હુજે સંભાળા તારી કંચનની કાયા થયે—રામ

કંપજિલ

૩૯

કોઈ મન ઘેલા કાન ઘન ઘેલા

કોઈ મસ્ત બનેલા અભિમાને

કોઈ ધાન ભૂખ્યા કોઈ માન ભૂખ્યા

કોઈ મૂર્ખ રહ્યા કાયા કાને

કોઈ યશના કામ કરે હથે (૨)

કોઈ અપયશ કામ વહે માથે (૨)

કોઈ સુખદુઃખ જો સરખા માને

કોઈ ચઢ્યા સમયને પાકાને

કંચનીઓ—

૪૦

ગરેગમપમગરેગસારેસીસાનીસા—(૨)

ગરેગમપરેરે

પપપમપનીધપમધમગકપપસાગ પ-પ મ

સારેનીસાનીસા - ગરે

સાપમપપધપમમ

સાપમપપપધપમ સાનીધપમગરે

પપપ (૨) ગ-પ-મ

સરેનીસાનીસા-ગરે

|| સ્ત્રોગ જ

૪૧

દિવ્ય લોકથી બ્રહ્મ થઈને

મૃત્યુ લોકમાં જઈ ચઢીયો

કામવાસનાનું ફળ પામી

શુક જાતીમાં હું પડીયો

૪૨

૪૨

કંઈ પૂર્વના સંયોગથી, આવી સહ લેશું મળે

ફળનું બંધ પુરો થયે સૌ સૌ તથા પંથે પથે

મમ પુત્ર કેરા પાપથી, ચંડાલ પેટે અવતરી

જાડું હવે મુની પાસ હું રૂપ પૂર્વનું મહાફરારી—કંઈ

૪૩

૪૩

પીંજરું પડ્યું શુનું માફું (૨)

પ્યારા પંખીડાં વિના... પંખીડા વિના... પીંજરું—

પીંખો—સુદર શરીર જણાય કાન્તનું પ્રથમ હતું જેણું

વિકસિત કમલ સમાન નાથનું મૂખાવિંદ તેણું

પીંખી—પ્યારા પંખીડા વિના—

પાની—સહજ દળેલાં નેત્ર લલાટની કાન્તિ પશુ પિંજરું

શુદ્ધજાંવાળાં કેશ આકૃતિ પ્રથમ હતી તેણી

પ્યારા પંખીડા વિના—

કાદંબરી

૪૪

જાગો જાગો જીવન પ્રાણ
 નિદ્રા ત્યાગો ચતુર સુખણ
 ભરહરીયામાં હુબહા ખાતું
 આવી પહોંચ્યું તીરે બહાણ
 દુઃખતા વાઢળ વીખરાયા વહાલા
 ભાગ્યનો ઉગ્યે ભાણ
 આજે મારે ભાગ્યનો ઉગ્યે ભાણ

સર્વ—

૪૫

શુદ્ધ પ્રેમ તણે થયો વિજય વિજય
 પ્રીતે પામ્યા મુગ્ધ પદ અભય અભય
 સત્કર્મો કીર્તી કીર્તી વધારે
 તાંત સ્વસુરના કુળને તારે
 જગમાં ઉચરાય જય જય જય જય
 તેનો જગમાં ઉચરાય જય જય જય



